

מדינת ישראל
משרד החינוך

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: חורף תש"ע, 2010
מספר השאלון: 137,001203

ת נ " ד

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון	—	קטע שלא נלמד	—	(4×3)	—	12 נקודות
פרק שני	—	נושא הגג: "מלכים ונביאים"	—	(16×2)	—	32 נקודות
פרק שלישי	—	נושא החובה: "עלילות הראשית"	—	(14×1)	—	14 נקודות
פרק רביעי	—	נושאי הבחירה	—	(14×3)	—	<u>42 נקודות</u>
	—	סה"כ	—		—	100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד. (2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים המצולמים מן התנ"ך בא השם המפורש בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון – קטע שלא נלמד (12 נקודות)

קרא יהושע, י', 14-1.

וַיְהִי כְשָׁמַעַ

אֲדֹנֵי-צֶדֶק מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם כִּי-לָכַד יְהוֹשֻׁעַ אֶת-הָעִיר וַיַּחְרִימָהּ
כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לִירִיחוֹ וּלְמַלְכָּהּ כַּן-עָשָׂה לָעִיר וּלְמַלְכָּהּ וְכִי
הַשְׁלִימוּ יֹשְׁבֵי גִבְעוֹן אֶת-יִשְׂרָאֵל וַיְהִיו בְּקֶרֶבָם: וַיֵּרְאוּ מְאֹד
כִּי עִיר גְּדוֹלָה גִבְעוֹן כְּאַחַת עָרֵי הַמַּמְלָכָה וְכִי הִיא גְדוֹלָה
מִן-הָעִיר וְכָל-אֲנָשֶׁיהָ גִבֹּרִים: וַיִּשְׁלַח אֲדֹנֵי-צֶדֶק מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם
אֶל-הַחִיָּהִם מֶלֶךְ-חִבְרוֹן וְאֶל-פְּרָאִם מֶלֶךְ-יִרְמּוֹת וְאֶל-יַפְּיעַ
מֶלֶךְ-לָכִישׁ וְאֶל-דָּבִיר מֶלֶךְ-עֲגִלּוֹן לֵאמֹר: עֲלוּ-אֵלַי וְעִזְרֵנִי
וְנִכְּה אֶת-גִּבְעוֹן כִּי-הִשְׁלִימָה אֶת-יְהוֹשֻׁעַ וְאֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַיֵּאָסְפוּ וַיַּעֲלוּ חֲמֹשֶׁת מַלְכֵי הָאֲמֹרִי מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם מֶלֶךְ-
חִבְרוֹן מֶלֶךְ-יִרְמּוֹת מֶלֶךְ-לָכִישׁ מֶלֶךְ-עֲגִלּוֹן הֵם וְכָל-מַחֲנֵיהֶם
וַיַּחֲנוּ עַל-גִּבְעוֹן וַיִּלַּחֲמוּ עֲלֶיהָ: וַיִּשְׁלְחוּ אֲנָשִׁי גִבְעוֹן אֶל-
יְהוֹשֻׁעַ אֶל-הַמַּחֲנֶה הַגָּלְגָלָה לֵאמֹר אֶל-תֵּרָר יָדֶיךָ מֵעַבְדֶּיךָ
עֲלֵה אֵלֵינוּ מִהֲרָה וְהוֹשִׁיעָה לָנוּ וְעִזְרָנוּ כִּי נִקְבְּצוּ אֵלֵינוּ כָּל-
מַלְכֵי הָאֲמֹרִי יֹשְׁבֵי הָהָר: וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ מִן-הַגָּלְגָל הוּא וְכָל-
עַם הַמַּלְחָמָה עִמּוֹ וְכָל גִּבּוֹרֵי הַחַיִל: וַיֹּאמֶר
יְהוֹשֻׁעַ אֶל-יְהוֹשֻׁעַ אֶל-תֵּרָא מֵהֶם כִּי בִידְךָ נִתְּנִים לֹא-יַעֲמֹד
אִישׁ מֵהֶם בְּפָנֶיךָ: וַיָּבֹא אֵלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ פֶּתָאִם כָּל-הַלַּיְלָה
עֲלֵה מִן-הַגָּלְגָל: וַיְהִי בַּיּוֹם הַזֶּה לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּכּוּ מִכָּה-גְדוֹלָה
בְּגִבְעוֹן וַיִּרְדְּפוּ דֶּרֶךְ מַעֲלֵה בֵּית-חֹרֶן וַיִּכּוּ עַד-עֶזְקָה וְעַד-
מַקְדָּה: וַיְהִי בִּנְסֹם מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם בְּמוֹרֵד בֵּית-חֹרֶן וַיְהִי
הַשְׁלִיךְ עֲלֵיהֶם אֲבָנִים גְּדֹלוֹת מִן-הַשָּׁמַיִם עַד-עֶזְקָה וַיָּמָתוּ
רַבִּים אֲשֶׁר-יָמָתוּ בְּאֶבְנֵי הַכֶּבֶד מֵאֲשֶׁר הָרְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בַּחֶרֶב: אֲזַי דִּבֶּר יְהוֹשֻׁעַ לַיהוָה בַּיּוֹם תַּת יְהוָה
אֶת-הָאֲמֹרִי לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָעֵינֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁמֶשׁ
בְּגִבְעוֹן דָּוָם וַיִּרְחַ בְּעַמְּקֵי אֵילָן: וַיְדַם הַשָּׁמֶשׁ וַיִּרְחַ עֲמֹד עַד-
יָקָם גּוֹי אֵיבֹיו הֲלֹא-הִיא כְּתוּבָה עַל-סֵפֶר הַיִּשָּׁר וַיַּעֲמֹד
הַשָּׁמֶשׁ בַּחֲצֵי הַשָּׁמַיִם וְלֹא-אֵין לָבֹא בַיּוֹם תָּמִים: וְלֹא הָיָה
בַּיּוֹם הַהוּא לִפְנֵינוּ וְאַחֲרֵינוּ לִשְׁמֹעַ יְהוָה בְּקוֹל אִישׁ כִּי יְהוָה
נִלְחַם לְיִשְׂרָאֵל:

ענה על שלוש שאלות: על שאלה 1 (חובה), ועל שתיים מהשאלות 2-4 (לכל שאלה – 4 נקודות).

ענה על שאלה 1 (חובה).

1. בפסוקים 8-14 בקטע שלפניך באה לידי ביטוי התפיסה שה' מסייע לעם ישראל

במלחמותיו נגד אויביו.

הבא שתי דוגמאות מהכתוב לביסוס תפיסה זו, והסבר כל דוגמה.

ענה על שתיים מהשאלות 2-4.

2. מפסוקים 1-7 בקטע שלפניך משתמע שאחת מהחובות של בני ברית היא לעזור לבן בריתם

במלחמה. הסבר כיצד חובה זו באה לידי ביטוי בקטע שלפניך. בסס את דבריך על הכתוב.

3. קרא פסוקים 12-13 בקטע שלפניך, וקרא גם **שמואל ב'**, א', 17-27.

יש הטוענים ש"ספר הישר" היה ספר שירי מלחמה.

הבא ראיה אחת מכל כתוב העשויה לתמוך בטענה זו (סה"כ – שתי ראיות).

4. קרא פסוקים 12-14 ב**יהושע**, י', ואת הקטע שלפניך מפירושו של ש' אחיטוב לפסוק 14:

"יום זה מיוחד באשר בו בלבד ה' ציית לפקודת בן-אנוש [...] ולשם ניצחון עמו ויתר על כבודו".

(ש' אחיטוב, "יהושע", **מקרא לישראל**)

א. הסבר איזה קושי תאולוגי (דתי-אמוני) עולה מפסוק 14. (2 נקודות)

ב. כיצד פותר ש' אחיטוב את הקושי? (2 נקודות)

פרק שני – נושא הגג: "מלכים ונביאים" (32 נקודות)

ענה על שתי שאלות: על אחת מהשאלות 5-6, ועל אחת מהשאלות 7-8.

בכל אחת מהשאלות שבחרת ענה על שניים מהסעיפים א-ג.

(לכל סעיף – 8 נקודות; סה"כ – 16 נקודות לשאלה)

ענה על אחת מהשאלות 5-6.

5. קרא מלכים א, ט"ז, 23-33.

- כג בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך יהודה מלך עמרי
כד על-ישראל שתים עשרה שנה בתרצה מלך שש-שנים: ויקן
את-ההר שמרון מאת שמר בככרים כסף ויבן את-ההר
ויקרא את-שם העיר אשר בנה על שם-שמר אדני
כה ההר שמרון: ויעשה עמרי הרע בעיני ה' וירע מכל
כז אשר לפניו: וילך בכל-דרך ירבעם בן-נבט ובחטאתיו
אשר החטיא את-ישראל להכעיס את-ה' אלהי ישראל
כז בהבליהם: ויתר דברי עמרי אשר עשה וגבורתו אשר עשה
הלא-הם כתובים על-ספר דברי הימים למלכי ישראל:
כח וישכב עמרי עם-אבתיו ויקבר בשמרון וימלך אחאב בנו
כט תחתיו: ואחאב בן-עמרי מלך על-ישראל
ל בשנת שלשים ושמנה שנה לאסא מלך יהודה וימלך אחאב
לא בן-עמרי על-ישראל בשמרון עשרים ושתים שנה: ויעש
אחאב בן-עמרי הרע בעיני ה' מכל אשר לפניו: והיו
הנקל לכתו בחטאות ירבעם בן-נבט ויקח אשה את-איזבל
בת-אתבעל מלך צידנים וילך ויעבד את-הבעל וישתחו לו:
לג ויקם מזבח לבעל בית הבעל אשר בנה בשמרון: ויעש
אחאב את-האשרה ויוסף אחאב לעשות להכעיס את-ה'
אלהי ישראל מכל מלכי ישראל אשר היו לפניו:

ענה על שניים מהסעיפים א-ג.

א. קרא את פסוק 24 בקטע שלפניך.

(1) ציין פרט המוזכר בפסוק זה ומדגיש את התוקף החוקי של קניית שומרון.

(3 נקודות)

(2) חז"ל אמרו: "מפני מה זכה עמרי למלכות? מפני שהוסיף כרך (=עיר) אחד

בארץ-ישראל".

(תלמוד בבלי, מסכת סנהדרין, דף ק"ב, עמוד ב')

מהי עמדת חז"ל כלפי המעשה של עמרי המתואר בפסוק 24? נמק. (5 נקודות)

ב. קרא פסוקים 25-26 בקטע, ואת דברי ב' עודד שלפניך על ימי עמרי.

"עידן חדש [נפתח] בתולדות ממלכת ישראל. עמרי ייצב את הממשל המרכזי [...] שושלתו

החזיקה מעמד חמישים שנה בקירוב [...] יציבותו של הממשל המרכזי הביאה עד מהרה לשיפור

מצבה הצבאי ומעמדה המדיני של ממלכת ישראל במערך הפוליטי הבין-לאומי".

(ב' עודד, "מלכים א'", עולם התנ"ך)

(1) מחבר ספר מלכים מתאר את עמרי ואת מלכותו אחרת ממה שב' עודד מתאר

את עמרי ואת מלכותו.

הסבר את ההבדל בין התיאורים, בהתבססך על פסוקים אלה ועל דברי

ב' עודד. (5 נקודות)

(2) מהי הסיבה להבדל בין שני התיאורים? הסבר את דבריך. (3 נקודות)

ג. קרא פסוקים 32-33 בקטע שלפניך, וקרא גם **מלכים א', י"ז, 1**.

(1) יש המוצאים קשר של סיבה ותוצאה בין הכתוב בפסוקים 32-33 בפרק ט"ז

ובין הכתוב בפסוק 1 בפרק י"ז. הסבר קשר זה. (4 נקודות)

(2) קרא גם **דברים, י"א, 13-17**.

האם הכתוב ב**דברים** מחזק את הקשר של סיבה ותוצאה שהסברת בסעיף (1)?

נמק את דבריך, ובסס אותם על הכתוב ב**דברים**. (4 נקודות)

6. קרא מלכים ב, י"ט, 7-1, 37-32.

מלכים ב, י"ט, 7-1

א ויהי כשמע המלך חזקיהו
ב ויקרע את בגדיו ויתכס בשק ויבא בית ה': וישלח את-
אליקים אשר-על-הבית ושבנא הספר ואת זקני הכהנים
ג מתכסים בשקים אל-ישעיהו הנביא בן-אמוץ: ויאמרו אליו
כה אמר חזקיהו יוס-ערה ותוכחה ונאצה היום הזה כי-באו
ד בנים עד-משבר וכח אין ללדה: אולי ישמע ה' אליהך
את כל-דברי רב-שקה אשר שלחו מלך-אשור ונדנו לחרף
אלהים חי והוכיח בדברים אשר שמע ה' אליהך ונשאת
ה תפלה בעד השארית הנמצאה: ויבאו עבדי המלך חזקיהו
ו אל-ישעיהו: ויאמר להם ישעיהו כה תאמרון אל-אדניכם
כה אמר ה' אל-תירא מפני הדברים אשר שמעת אשר
ז גדפו נערי מלך-אשור אתי: הנני נתן בו רוח ושמע שמועה
ושב לארצו והפלתיו בחרב בארצו:

מלכים ב, י"ט, 37-32

לב לכן כה-אמר ה' אל-מלך
אשור לא יבא אל-העיר הזאת ולא-יורה שם חץ ולא-
לג יקדמנה מגן ולא-ישפך עליה סללה: בדרך אשר-יבא בה
לד ישוב ואל-העיר הזאת לא יבא נאס-ה': וגנותי אל-העיר
לה הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי: ויהי
פלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה
שמונים וחמשה אלף וישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים:
לז ויסע וילך וישב סנחריב מלך-אשור וישב בנינוה: ויהי
בניו הוא משתחוה בית ונסרך אלהיו ואדרמלך ושראצר
הבהו בחרב והמה נמלטו ארץ אררט ומלך אסר-חדן
בנו תחתיו:

ענה על שניים מהסעיפים א-ג.

א. קרא פסוקים 1-7 בקטע שלפניך.

בקטע זה מתוארת תגובת המלך חזקיהו על נאום רבשקה.

(1) ציין שני מעשים שהמלך עושה המלמדים על מצוקה וצער, והסבר אותם.

(3 נקודות)

(2) "יום צרה ותוכחה ונאצה היום הזה כי באו בנים עד משבר וכח אין ללדה"

(פסוק 3).

הסבר את דברי חזקיהו אלה בהקשרם. (5 נקודות)

ב. (1) קרא פסוקים 5-7 בקטע שלפניך.

על פי פסוקים אלה, מדוע לא כבש סנחריב את ירושלים? (4 נקודות)

(2) קרא פסוקים 35-36 בקטע שלפניך.

על פי התיאור המקראי, כיצד ניצלה ירושלים? מהו ההסבר שהוצע במחקר

להצלה זו? (4 נקודות)

ג. (1) קרא את פסוק 34 בקטע שלפניך.

על פי פסוק זה, ציין והסבר את שני הנימוקים להצלת ירושלים.

(4 נקודות)

(2) קרא פסוקים 5-7, 32-37.

מפסוקים 35-37 משתמע שמלך אשור נרצח עם שובו לארצו, אולם ידוע שהוא

נרצח כעשרים שנה אחרי ששב לארצו.

מה הייתה יכולה להיות המטרה של הסופר המקראי ליצור רצף סיפורי

על גורלו של מלך אשור? (4 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 7-8.

7. קרא דברים, י"ח, 15-22.

טו נְבִיא מִקִּרְבְּךָ מֵאֲחִיךָ כַּמֶּנִּי יָקִים לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ אֵלָיו תִּשְׁמָעוּן:
טז כָּל אֲשֶׁר־שָׁאֵלָתָּ מֵעַם ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב בַּיּוֹם הַקֶּהֱלָל לֵאמֹר
לֹא אֶסֶף לִשְׁמֹעַ אֶת־קוֹל ה' אֱלֹהֵי וְאֶת־הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת
יז לֹא־אֶרְאֶה עוֹד וְלֹא אָמוּת: וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי הִיטִיבוּ אֲשֶׁר
יח דִּבְּרוּ: נְבִיא אֶקִּים לָהֶם מִקִּרְבִּי אֲחִיהֶם כַּמֹּךָ וְנִתַּתִּי דְבָרִי
יט בְּפִיו וְדִבֶּר אֱלֹהִים אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֶצְוֶנּוּ: וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר
לא־יִשְׁמָע אֶל־דְּבָרֵי אֲשֶׁר יִדְבֹּר בְּשֵׁמִי אֲנֹכִי אֲדַרֵּשׁ מֵעַמּוֹ:
כ אך הַנְּבִיא אֲשֶׁר יִזִּיד לְדַבֵּר דְּבַר בְּשֵׁמִי אֵת אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִיו
לְדַבֵּר וְאֲשֶׁר יִדְבֹּר בְּשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמֵת הַנְּבִיא הַהוּא:
כא וְכִי תֹאמַר בְּלִבְּךָ אֵיכָה גִּדַּע אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוּ
כב ה': אֲשֶׁר יִדְבֹּר הַנְּבִיא בְּשֵׁם ה' וְלֹא־יְהִיָּה הַדָּבָר וְלֹא
יָבֹא הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוּ ה' בְּזֶדוֹן דִּבְּרוּ הַנְּבִיא לֹא
תִּגּוֹר מִמֶּנּוּ:

ענה על שניים מהסעיפים א-ג.

א. (1) קרא את פסוק 15 **בדברים**, י"ח, ואת פירוש רמב"ן שלפניך למילים "מקרבך",

"כמנני": "שיהיה מקרבך, לומר שתוכל לבטוח בדבריו שהוא מאחיד מקרבך [...] כמנני,

שיהיה נאמן לנביא ה', ותאמין בו כאשר אתה מאמין בי".

על פי פירוש זה, מדוע הנביא צריך להיות מקרב העם, ומדוע עליו להיות

כמו משה? (5 נקודות)

(2) קרא גם **דברים**, ל"ד, 10-12.

פסוקים אלה מדגישים את ייחודו של משה כנביא לעומת הנביאים האחרים.

הבא מפסוקים אלה דבר אחד המבטא את ייחודו של משה, והסבר אותו.

(3 נקודות)

ב. קרא פסוקים 18-20 בקטע שלפניך.

השורש ד-ב-ר חוזר פעמים רבות בפסוקים אלה.

(1) קרא את פסוק 18 בקטע שלפניך.

פסוק זה מסביר מיהו נביא.

בסס טענה זו על השימוש החוזר בשורש ד-ב-ר בפסוק. (4 נקודות)

(2) קרא את פסוק 20 בקטע שלפניך.

מי הם שני הסוגים של נביאי השקר על פי פסוק זה?

בסס את תשובתך על החזרה של השורש ד-ב-ר בפסוק.

(4 נקודות)

ג. (1) על פי פסוק 22 בקטע שלפניך, הסבר מהי אמת המידה להבחנה בין נבואת אמת

לנבואת שקר? (4 נקודות)

(2) קרא גם **ירמיה**, כ"ח, 8-9.

הסבר את ההבחנה של ירמיהו בפסוקים אלה בנוגע לאמת המידה שצינת

בסעיף (1). (4 נקודות)

8. קרא ירמיה, ל"א, 26-33.

כו הנה ימים באים נאס־ה' וזרעתי
 את־בית ישראל ואת־בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה:
 כז והיה כאשר שקדתי עליהם לנתוש ולנתוץ ולהרס ולהאבד
 כח ולהרע בן אשקד עליהם לבנות ולנטוע נאס־ה': בימים
 ההם לא־יאמרו עוד אבות אכלו בסר ושני בנים תקהינה:
 כט כי אס־איש בעונו ימות כל־האדם האכל הבסר תקהינה
 ל שניו:
 הנה ימים באים נאס־ה' וכרתי את־
 לא בית ישראל ואת־בית יהודה ברית חדשה: לא כברית אשר
 כרתי את־אבותם ביום החזיקי בידם להוציאם מארץ
 מצרים אשר־המה הפרו את־בריתי ואנכי בעלתי בס נאס־
 לב ה': כי זאת הברית אשר אכרת את־בית ישראל אחרי
 הימים ההם נאס־ה' נתתי את־תורתִי בקרבם ועל־לפס
 לג אכתבנה והייתי להם לאלהים והמה יהיו־לי לעם: ולא
 ילמדו עוד איש את־רעהו ואיש את־אחיו לאמר דעו את־
 ה': כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד־גדולם נאס־ה' כי
 אסלח לעונם ולחטאתם לא אזכר־עוד:

ענה על שניים מהסעיפים א-ג.

א. (1) קרא את פסוק 26 ב**ירמיה**, ל"א, ואת דברי הופמן שלפניך.

"השיבה לארץ וההיאחזות המחודשת בקרקע המולדת מדומה לזריעה".

(י' הופמן, "ירמיה", **מקרא לישראל**)

הסבר מדוע דימוי הזריעה בפסוק 26 יכול לשמש הקדמה לנאמר בפסוק 27.

(4 נקודות)

(2) "והיה כאשר שקדתי עליהם ... כן אשקד עליהם ..." (פסוק 27).

איזה רעיון בא לידי ביטוי בפסוק 27, ובמה מבנה הפסוק על דרך ההשוואה

מדגיש רעיון זה? (4 נקודות)

ב. (1) הסבר את המשל "אבות אכלו בסר ושני בנים תקהינה" (פסוק 28).

(2 נקודות)

(2) הסבר את שתי תפיסות הגמול הנזכרות בפסוקים 28-29 בקטע שלפניך.

בסס את דבריך על הכתוב. (6 נקודות)

ג. קרא פסוקים 30-33 בקטע שלפניך.

בפסוקים אלה הנביא מדבר על ברית חדשה.

כתוב שלושה חידושים בברית החדשה **לעומת** הברית הישנה. בסס את דבריך על

הכתוב.

פרק שלישי – נושא החובה: "עלילות הראשית" (14 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 9-10.

9. קרא בראשית, ד', 1-16; 23-24.

בראשית, ד', 1-16

א והאדם ידע את-חווה אשתו ותהר
 ב ותלד את-קין ותאמר קניתי איש את-ה': ותסוף ללדת
 את-אחיו את-הבל והיה-הבל רעה צאן וקין היה עבד אדמה:
 ג והי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה ל-ה': והבל
 הביא גם-הוא מבכורות צאנו ומחלבהן וישע ה': אל-
 ד הבל ואל-מנחתו: ואל-קין ואל-מנחתו לא שעה ויחר
 ו לקין מאד ויפלו פניו: ויאמר ה': אל-קין למה חרה לך
 ז ולמה נפלו פניך: הלא אס-תיטיב שאת ואם לא תיטיב
 לפתח חטאת רבץ ואליך תשוקתו ואתה תמשל-בו:
 ח ויאמר קין אל-הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויקם קין
 ט אל-הבל אחיו ויהרגהו: ויאמר ה': אל-קין אי הבל
 י אחיך ויאמר לא ידעתי השמר אחי אנכי: ויאמר מה
 יא עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן-האדמה: ועתה ארור
 אתה מן-האדמה אשר פצתה את-פיה לקחת את-דמי
 יב אחיך מידך: כי תעבד את-האדמה לא-תסוף תת-כחה לך
 יג נע ונד תהיה בארץ: ויאמר קין אל-ה': גדול עוני מנשוא:
 יד הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתיר והייתי
 ט נע ונד בארץ והיה כל-מצאי יהרגני: ויאמר לו ה': לכן
 כל-הרג קין שבעתים יקם וישם ה': לקין אות לבלתי
 טו הכות-אתו כל-מצאו: ויצא קין מלפני ה': וישב בארץ-
 נוד קדמת-ערן:

בראשית, ד', 23-24

כג ויאמר למך לנשיו
 עדָה וצלה שמעון קולי נשי למך האַנְנָה אִמְרָתִי כִי אִישׁ
 כד הָרַגְתִּי לַפְעָעִי וַיֵּלֶד לַחֲבֵרָתִי: כִּי שְׁבַע־תִּים יָקֻם-קִין וְלִמָּךְ
 שְׁבַעִים וְשִׁבְעָה:

א. קרא פסוקים 3-7 בקטע שלפניך.

"וַיַּחַר לְקִין מְאֹד וַיִּפְּלוּ פָנָיו" (פסוק 5).

בתגובה על כך ה' פונה אל קין ואומר: "למה חרה לך ולמה נפלו פניך. הלוא אם

תיטיב שאת ואם לא תיטיב... ואתה תמשל בו" (פסוקים 6-7).

את דברי ה' בפסוק 7 אפשר להבין בדרכים שונות. הסבר את הפסוק על פי

שתיים מהן. (8 נקודות)

ב. קרא פסוקים 15, 23-24 בקטעים שלפניך.

בפסוק 24 למך משתמש בדברי ה' שבפסוק 15.

(1) איזה שימוש עושה למך בדברים אלה? (3 נקודות)

(2) מה אפשר ללמוד מדברי למך בפסוק 24 על תפיסתו את עצמו?

הסבר ונמק את דבריך. (3 נקודות)

10. קרא בראשית, ו', 8-5; י"א, 9-1.

בראשית, ו', 8-5

וַיֹּאמֶר ה' כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל-יֶצֶר מַחֲשַׁבֹּת
 לִבּוֹ רָק רָע כָּל-הַיּוֹם: וַיִּנָּחֵם ה' כִּי-עָשָׂה אֶת-הָאָדָם
 בָּאָרֶץ וַיִּתְּעַצֵּב אֶל-לִבּוֹ: וַיֹּאמֶר ה' אֲמַחֶה אֶת-הָאָדָם
 אֲשֶׁר-בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד-בְּהֵמָה עַד-
 רֶמֶשׂ וְעַד-עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי נַחֲמָתִי בִּי עֲשִׂיתֶם: וְנָח מִצָּא חַן
 בְּעֵינֵי ה':

בראשית, י"א, 9-1

וַיְהִי כָל-הָאָרֶץ שְׂפָה אַחַת וּדְבָרִים אַחָדִים: וַיְהִי בְנִסְעָם
 מִקֵּדָם וַיִּמְצְאוּ בְקָעָה בָאָרֶץ שְׁנַעַר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם: וַיֹּאמְרוּ אִישׁ
 אֶל-רֵעֵהוּ הִבֵּה נִלְבְּנָה לְבָנִים וְנִשְׂרָפָה לְשִׂרְפָּה וְתִהְיֶה לָּהֶם
 הַלְּבָנָה לְאַבֵּן וְהַחֲמֹר הִיָּה לָהֶם לְחֵמֶר: וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה וְנִבְנֶה
 לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה-לָּנוּ שֵׁם פֶּן-נִפּוֹץ עַל-
 פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ: וַיֵּרֶד ה' לִרְאוֹת אֶת-הָעִיר וְאֶת-הַמִּגְדָּל
 אֲשֶׁר בָּנוּ בְנֵי הָאָדָם: וַיֹּאמֶר ה' הֵן עַם אֶחָד וּשְׂפָה אַחַת
 לְכָלָם זֶה הַחֲלָם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא-יִבְצֵר מֵהֶם כָּל אִשׁ
 יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת: הִבֵּה נִרְדָּה וְנִבְלָה שֵׁם שְׁפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ
 אִישׁ שִׁפְתֵי רֵעֵהוּ: וַיִּפֹּץ ה' אֹתָם מִשָּׁם עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ
 וַיַּחֲדְלוּ לְבִנְתַּת הָעִיר: עַל-כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בָּבֶל כִּי-שָׁם
 בָּלַל ה' שִׁפְתֵי כָל-הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הִפִּיצָם ה' עַל-פְּנֵי
 כָל-הָאָרֶץ:

- א.** (1) בשני הקטעים שלפניך מתוארים שלבים בתגובת ה' על חטאיהם של בני האדם. בכל אחד מהקטעים, תאר את שלבי התגובה, וכתוב מהי ההחלטה שה' מקבל. בסס את דבריך על הכתובים.
(6 נקודות)
- (2) קרא גם **בראשית**, ח', 21.
בין שתי ההחלטות (שכתבת בסעיף (1)) שה' מקבל יש הבדל. כיצד פסוק זה יכול להסביר הבדל זה? (4 נקודות)
- ב.** סיפור מגדל בבל מבטא יהירות וגאווה של בני האדם.
הבא מהסיפור שתי ראיות המבססות טענה זו, והסבר כל ראייה. (4 נקודות)

פרק רביעי – נושאי הבחירה (42 נקודות)

בפרק זה חמישה נושאים, ובכל נושא שתי שאלות (שאלות 11-20).

עליך לבחור בשלושת הנושאים שלמדת, ולענות על שאלה אחת מכל נושא שבחרת.

(סה"כ – שלוש שאלות; לכל שאלה – 14 נקודות)

נושא בחירה: "חורבן, גלות וגאולה"

ענה על אחת מהשאלות 11-12.

11. קרא ירמיה, כ"ט, 10-1; תהלים, קל"ז.

ירמיה, כ"ט, 10-1

א ואלה דברי הספר אשר שלח ירמיה הנביא מירושלם אל-יתר זקני הגולה ואל-הכהנים ואל-הנביאים ואל-כל-העם אשר הגלה נבוכדנאצר מירושלם בבבל: אחרי זאת יכניה המלך והגבירה והסריסים שרי יהודה וירושלם והחרש והמסגר מירושלם: ביד אלעשה בן-שפן וגמריה בן-חלקיה אשר שלח צדקיה מלך-יהודה אל-נבוכדנאצר מלך בבל בבבל לאמר: כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל לכל-הגולה אשר-הגלית מירושלם בבבל: בנו בתים ושבו ונטעו גנות ואכלו את-פריה: קחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו לבניכם נשים ואת-בנותיכם תנו לאנשים ותלדנה בנים ובנות ודבר-שם ואל-תמעטו: ודרשו את-שלוש העיר אשר הגלית אתכם שמה והתפללו בעדה אל-יהוה כי בשלומה יהיה לכם שלום: כי כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל אל-ישיאו לכם נביאיכם אשר-בקרבתכם וקסמיכם ואל-תשמעו אל-חלמותיכם אשר אתם מחלמים: כי בשקר הם נבאים לכם בשמי לא שלחתים נאם-יהוה: כי-כה אמר יהוה כי לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקד אתכם והקמתי עליכם את-דברי הטוב להשיב אתכם אל-המקום הזה:

תהלים, קל"ז

א על־נְהָרוֹת וּבְכָל שֵׁם יִשְׁבְּנוּ גִם־בְּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת־צִיּוֹן: עַל־
 ג עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיֵנוּ כְּנֻדֹתֵינוּ: כִּי שֵׁם וּשְׁאֵלוֹנוּ שׁוֹבֵינוּ
 ד דְּבַר־שִׁיר וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמֵחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: אֵיךְ נִשְׁרֹחַ
 ה אֶת־שִׁיר־הַיְיָ: עַל אֲדָמַת נֹכַח: אִם־אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח
 ו יְמִינִי: תִּדְבֹּק לְשׁוֹנִי וְלִחְכִּי אִם־לֹא אֶזְכֹּר כִּי אִם־לֹא אֶעֱלֶה
 ז אֶת־יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמֵחָתִי: זָכֹר הַיְיָ וּלְבָנִי אָדָם אֵת יוֹם
 ח יְרוּשָׁלַם הָאֲמָרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיָּסוֹד בָּהּ: בְּתִבְּבֹל הַשְׂדֹּדָה
 ט אֲשֶׁר־יִשְׁלַם־לָךְ אֶת־גְּמוּלָךְ שְׂגִמְלַת לָנוּ: אֲשֶׁר־יִשְׁאֲחֹז
 וְנִפֹּץ אֶת־עַלְלֶיךָ אֶל־הַסֶּלַע:

א. דברי ירמיהו בפרק כ"ט, 1-10 ומזמור קל"ז נכתבו בעקבות שני מאורעות קשים בחיי העם.

(1) מהו המאורע שבעקבותיו נכתב כל אחד מהכתובים? בסס את תשובתך על ראייה אחת מכל כתוב. (4 נקודות)

(2) באיזו שנה אירע כל מאורע? (2 נקודות)

ב. (1) קרא ירמיה, כ"ט, 4-7.

הסבר את דרישותיו של הנביא מהגולים בפסוקים 4-6 ואת דרישתו מהם בפסוק 7. (5 נקודות)

(2) קרא גם את פסוק 10 בקטע שלפניך מירמיה.

הסבר במה הנאמר בפסוק 10 יכול להיות הסיבה לדרישות שבפסוקים 4-6. (3 נקודות)

12. קרא עזרא, א', 7-1; חגי, א', 11-1.

עזרא, א', 7-1

א ובשנת אחת לזורש מלך פרס לכלות דבר-ה' מפני
ירמיה העיר ה' את-רוח כדש מלך-פרס ויעבר-קול
ב בכל-מלכותו וגם-במכתב לאמר: כה אמר כדש מלך
פרס כל ממלכות הארץ נתן לי ה' אלהי השמים והוא-
ג פקד עלי לבנות-לו בית בירושלם אשר ביהודה: מי-בכם
מכל-עמו יהי אלהיו עמו ויעל לירושלם אשר ביהודה
וזכן את-בית ה' אלהי ישראל הוא האלהים אשר
ד בירושלם: וכל-הנשאר מכל-המקמות אשר-הוא גר-שם
ינשאוהו אנשי מקמו בכסף ובזהב וברכוש ובבהמה עס-
ה הנדבה לבית האלהים אשר בירושלם: ויקומו ראשי
האבות ליהודה ובנימן ויהונתן והלויים לכל העיר האלהים
את-רוחו לעלות לבנות את-בית ה' אשר בירושלם:
ו וכל-סביבתיהם חזקו בידיהם בכלי-כסף בזהב ברכוש
ובבהמה ובמגדנות לבד על-כל-התנדב:
ז והמלך כורש הוציא את-כלי בית-ה' אשר הוציא
נבוכדנצר מירושלם ויתנם בבית אלהיו:

חגי, א', 11-1

א בשנת שתים לדריוש המלך בחודש הששי ביום אחד לחודש
היה דבר-ה' ביד-חגי הנביא אלזרבל בן-שאלתיאל פחת
ב יהודה ואל-יהושע בן-יהוצדק הכהן הגדול לאמר: כה אמר
ה' צבאות האל האל האל האל לא אמרו לא עת-בא עת-בית
ג ה' להבנות: ויהי דבר-ה' ביד-חגי הנביא
ד לאמר: העת לכם אתם לשבת בבתיכם ספונים והבית הזה
ה חרב: ועתה כה אמר ה' צבאות שימו לבבכם על-דרכיכם:
ו זרעתם הרבה והבא מעט אכול ואין-לשבעה שתו ואין-
לשכרה לבוש ואין-לחם לו והמשתכר משתכר אל-צדור
ז נקוב: כה אמר ה' צבאות שימו לבבכם על-
ח דרכיכם: עלו ההר והבאתם עץ ובנו הבית וארצה-בו ואכבד
ט אמר ה': פנה אל-הרבה והנה למעט והבאתם הבית
ו נפחתי בו יען מה נאם ה' צבאות יען ביתי אשר-הוא
י חרב ואתם רצים איש לביתו: על-כן עליכם פלאו שמים
יא מטל והארץ פלאה יכולה: ואקרא חרב על-הארץ ועל-
ההרים ועל-ההרדן ועל-התירוש ועל-היצהר ועל אשר
תוציא האדמה ועל-האדם ועל-הבהמה ועל כל-יגיע
פפים:

א. קרא את שני הקטעים שלפניך.

(1) מה מתיר כורש בהצהרתו לגולי יהודה, ועל מה הוא מבסס היתר זה? בסס את

דבריך על הכתוב. (4 נקודות)

(2) בדברי חגי מובא ציטוט מפי העם, הנוגע למימוש הצהרת כורש.

הבא את הציטוט, והסבר אותו. (2 נקודות)

ב. חגי מעודד את העם לפעול ברוח הצהרת כורש.

(1) איזו פעולה חגי מעודד את העם לעשות? (2 נקודות)

(2) הסבר שני טיעונים שחגי משמיע כדי לשכנע את העם לפעול. בסס את דבריך

על הכתוב. (6 נקודות)

נושא בחירה: "אדם וגורלו בספרות החכמה"

ענה על אחת מהשאלות 13-14.

13. קרא משלי, א', 7-1; קהלת, ב', 26

משלי, א', 7-1

א מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה בֶן-דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: לְדַעַת חֲכָמָה וּמוֹסָר
ב לְהִבִּין אֲמָרֵי בִינָה: לִקְחַת מוֹסֵר הַשֹּׁפֵל צֶדֶק וּמִשְׁפָּט
ג וּמִשְׁרִים: לָתֵת לַפְתָּאִים עֲדָמָה לְנֹעַר דָּעַת וּמִזְמָה: יִשְׁמַע
ד חֲכָם וְיוֹסֵף לִקַּח וְנָבוֹן תַּחְבֻּלוֹת יִקְנֶה: לְהִבִּין מִשָּׁל וּמְלִיצָה
ה דְּבָרֵי חֲכָמִים וְחִידָתָם: יֵרָאֶת הָרֹחַ רֵאשִׁית דָּעַת חֲכָמָה
וּמוֹסֵר אֲוִילִים בָּזוּ:

קהלת, ב', 26

ו כִּי לְאָדָם שְׁטוֹב לִפְנֵי נָתַן חֲכָמָה וְדָעַת וְשִׂמְחָה וְלַחֲזוּטָא
ז נָתַן עֲנָיו לְאִסָּף וּלְכַנּוֹס לָתֵת לְטוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים גַּם-זֶה
ח הָבֵל וְרַעֲיוֹת רוּחַ:

א. קרא משלי, א', 7-1.

- (1) על פי הקטע שלפניך, ציין שלוש קבוצות של אנשים שהכתוב פונה אליהן.
בנוגע לכל קבוצה שציינת, הסבר את מטרת הפנייה של הכתוב. (6 נקודות)
- (2) מי לא יפיק תועלת ממשלים אלה, ומדוע? בסס את דבריך על הכתוב.
(2 נקודות)

ב. על פי שני קטעים אלה, כיצד החכמה מושגת לפי ספר **משלי**, וכיצד היא מושגת לפי **קהלת**? (6 נקודות)

14. קרא איוב, א', 11-6; ב', 10-1.

איוב, א', 11-6

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים
 לְהִתְיַצֵּב עַל־הַ'. וַיָּבֹא גַם־הַשָּׁטָן בְּתוֹכָם: וַיֹּאמֶר ה'
 אֱלֹהֵי־הַשָּׁטָן מֵאֵין תָּבֹא וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת־ה'. וַיֹּאמֶר מִשּׁוֹט
 בָּאָרֶץ וּמִהֶתְהַלֵּךְ בָּהּ: וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי־הַשָּׁטָן הֲשֵׁמֶת לְבָבְךָ
 עַל־עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ בָאָרֶץ אִישׁ תָּם וַיֵּשֶׁר יָרֵא אֱלֹהִים
 וְסָר מֵרָע: וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת־ה'. וַיֹּאמֶר הַחֲנָם יָרֵא אִיּוֹב
 אֱלֹהִים: הֲלֹא־אֵת שְׁכֶתְךָ בָּעָדוּ וּבְעַד־בֵּיתוֹ וּבְעַד פְּלִאֲשֶׁר־לוֹ
 מִסָּבִיב מַעֲשֵׂה יָדָיו בִּרְכָתְךָ וּמִקְנֶהוּ פָּרִץ בָּאָרֶץ: וְאוֹלָם שְׁלַח־
 נָא יָדְךָ וְגַע בְּכָל־אֲשֶׁר־לוֹ אִם־לֹא עַל־פָּנֶיךָ יִבְרָכְךָ:

איוב, ב', 10-1

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי
 הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל־הַ'. וַיָּבֹא גַם־הַשָּׁטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב
 עַל־הַ': וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי־הַשָּׁטָן אֵי מִזֶּה תָּבֹא וַיַּעַן הַשָּׁטָן
 אֶת־ה'. וַיֹּאמֶר מִשּׁוֹט בָּאָרֶץ וּמִהֶתְהַלֵּךְ בָּהּ: וַיֹּאמֶר ה'
 אֱלֹהֵי־הַשָּׁטָן הֲשֵׁמֶת לְבָבְךָ אֶל־עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ בָאָרֶץ
 אִישׁ תָּם וַיֵּשֶׁר יָרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע וְעַדְנֹו מַחְזִיק בְּתַמּוֹתָיו
 וְתַסִּיתָנִי כֹו לְבַלְעֹו חֲנָם: וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת־ה'. וַיֹּאמֶר עוֹד
 בְּעַד־עוֹד וְכֹל אֲשֶׁר לְאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ: אוֹלָם שְׁלַח־נָא
 יָדְךָ וְגַע אֶל־עַצְמוֹ וְאֶל־בָּשָׂרוֹ אִם־לֹא אֶל־פָּנֶיךָ יִבְרָכְךָ: וַיֹּאמֶר
 ה' אֱלֹהֵי־הַשָּׁטָן הֲנֹו בִידְךָ אֵךְ אֶת־נַפְשׁוֹ שָׁמָּה: וַיֵּצֵא הַשָּׁטָן
 מֵאֵת פְּנֵי הַ'. וַיֵּךְ אֶת־אִיּוֹב בְּשַׁחֲזֵי רָע מִכָּף רַגְלוֹ עַד
 קֶדְקֶדוֹ: וַיִּקַּח־לוֹ חֶרֶשׁ לְהִתְגָּרֵד בּוֹ וְהוּא יֹשֵׁב בְּתוֹךְ־הָאָפֶר:
 וְתֹאמַר לוֹ אֲשֶׁתּוֹ עֲדָךְ מַחְזִיק בְּתַמָּתְךָ בְּרַךְ אֱלֹהִים וּמָת:
 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ כְּדָבָר אַחַת הִנְבְּלוֹת תִּדְבְּרִי גַם אֶת־הַטּוֹב
 נִקְבֵּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים וְאֶת־הָרָע לֹא נִקְבֵּל בְּכָל־זֹאת לֹא־
 חָטָא אִיּוֹב בְּשִׁפְתָיו:

א. קרא **איוב**, א', 9-11; ב', 4-5.

הסבר את דברי השטן בשני הכתובים האלה.

בתשובתך התייחס לדברי השטן על מהות האמונה באלוהים (בשני הקטעים)

ועל טבע האדם (**באיוב**, ב', 4-5). (8 נקודות)

ב. (1) קרא את הקטע מ**איוב**, באיוב, 1-10, ואת דברי ע' חכם שלפניך על פסוק 9:

"ושלא מדעתה חוזרת אשת איוב על דברי ה'. ושלא מדעתה אומרת אשת איוב לאישה

[לבעלה] בפירוש את משאלתו של השטן[...]" (ע' חכם, "איוב", דעת מקרא)

הסבר את שתי הטענות בדברי ע' חכם, ובסס אותן על הכתוב. (3 נקודות)

(2) מה מוסיפה האישה בדבריה על הדברים שנאמרו בדו־השיח שבין ה' לשטן?

מה יכול להיות המניע לתוספת זו בדבריה?

(3 נקודות)

נושא בחירה: "חיי הפרט והכלל בראי השירה"

ענה על אחת מהשאלות 15-16.

15. קרא תהלים, ט"ו; קכ"ח.

תהלים, ט"ו

א מִזְמוֹר לְדָוִד הִיא מִי־יָגוֹר בְּאַהֲלֵךְ מִי־יִשְׁכֵּן בְּהַר קֹדֶשׁ:
ב הוֹלֵךְ תַּמִּים וּפַעַל צֶדֶק וְדִבַּר אֱמֶת בְּלִבּוֹ: לֹא־דָגַל וְעַל־
ג לִשְׁנוֹ לֹא־עָשָׂה לְרֵעֵהוּ רָעָה וְחִרְפָּה לֹא־נִשְׂא עַל־קִרְבּוֹ:
ד נִבְזָה וּבְעֵינָיו נִמְאָס וְאֶת־יְרֵאֵי הִיא יִכְבֵּד נִשְׁבַּע לַהֲרֹעַ
ה וְלֹא יָמַר: כִּסְפִּי וְלֹא־נָתַן בְּנֶשֶׁךְ וְשִׁחַר עַל־נַפְקִי לֹא־לָקַח
עֲשֵׂה אֱלֹהִים לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם:

תהלים, קכ"ח

א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר־יָרָא הִיא הֶהָלֵךְ בְּדַרְכָּיו: יָגִיעַ בַּפִּיךְ
ב כִּי תֹאכַל אֲשֶׁר־יֵךְ וְטוֹב לָךְ: אֲשַׁתְּךָ וּכְגֹפֶן פְּרִיָּה בִּירְכָתִי בֵּיתְךָ
ג בְּנִיךָ כְּשִׁתְּלִי זִיתִים סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ: הִנֵּה כִי־בֶן יִבְרָךְ גָּבֵר יֵרָא
ה הִיא: יִבְרָכְךָ הִיא מִצִּיּוֹן וְרָאָה בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ:
ו וְרָאָה־בָנִים לְבָנֶיךָ שְׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל:

א. קרא תהלים, ט"ו, ואת דברי י"אבישור שלפניך על מזמור ט"ו.

לדבריו, במזמור ט"ו מוצגות "תכונותיו" של האדם השלם [...] שאינו מנותק מן החברה שסביבו, אלא חי את חייה ומתייחס למתרחש בה, אך בהתנהגותו [...] הוא מתעלה מעל לנהוג בה — מתוך הבחנה נוקבת בין טוב לרע."

(י"אבישור, "תהלים", עולם התנ"ך)

הבא ממזמור ט"ו שתי דוגמאות המבססות את דבריו של אבישור, והסבר כל דוגמה. (6 נקודות)

ב. קרא את שני המזמורים שלפניך.

מהו שכרו של הצדיק על פי כל מזמור? בסס את תשובתך על שתי דוגמאות מכל מזמור (סה"כ — ארבע דוגמאות). (8 נקודות)

16. קרא שופטים, ה', 1, 31-19.

שופטים, ה', 1

א ותשר דבורה וברק בן-אבינעם ביום ההוא
לאמר:

שופטים, ה', 31-19

יט באו מלכים
נלחמו אז נלחמו מלכי כנען
על-מי מגדו
כ לקחו: מן-שמים נלחמו
כא ממסלותם נלחמו עם סיסרא: נחל קישון
גרפם נחל קדומים נחל קישון תדרכי
כב נפשי עז: אז הלמו עקבי-
כג סוס מדהרות דהרות אפיריו: אורו
מרזו אמר מלאך ה' כי לא-באו לעזרת ה'
ישביה
כד ה' בגבורים: תברך מנשים
יעל אשת חבר הקיני מנשים
כה באהל תברך: מים שאל חלב
כו נתנה בספל אדירים הקריבה חמאה: ידה
ליתר תשלחנה וימינה להלמות
עמלים והלמה סיסרא מחקה ראשו ומחצה
כו וחלפה רקתו: בין רגליה כרע נפל
שכב בין רגליה כרע נפל כאשר
כח כרע שם נפל שדוד: בעד החלון נשקפה
ותיבב אם סיסרא בעד האשנב מדוע
בשש רכבו לבוא מדוע אחרו פעמי
כט מרכבותיו: חכמות שרותיה תענינה אף-
ל היא תשיב אמריה לה: הלא ימצאו יחלקו
שלל רחם רחמתים לראש גבר שלל
עבעים לסיסרא שלל עבעים
לא רקמה עבע רקמתים לצוארי שלל: כן
יאבדו כל-אויבך ה' ואהביו כצאת השמש
בגברתו ותשקט הארץ ארבעים שנה:

א. לדברי י' עמית שירת דבורה מבטאת את "המודעות לחלקו של האל בישועה".

(י' עמית, "שופטים", **מקרא לישראל**)

הבא מהקטעים שלפניך שתי ראיות לדברים אלה, והסבר כל ראייה. (6 נקודות)

ב. (1) קרא פסוקים 25-30, והסבר את האירוניה הבאה לידי ביטוי בכתוב.

(4 נקודות)

(2) מה יכולה להיות המטרה של השימוש באירוניה שהסברת בסעיף (1)?

(4 נקודות)

נושא בחירה: "חוק וחברה במקרא"

ענה על אחת מהשאלות 17-18.

17. קרא שמות, כ', 14; דברים, ה', 18. (בשני הקטעים ייתכנו הבדלים במספרי הפסוקים במהדורות תנ"ך שונות.)

שמות, כ', 14

יְהוָה
לֹא
לֹא
תַחֲמֹד בֵּית רֶעֶךָ
תַחֲמֹד אִשֶּׁת רֶעֶךָ וְעַבְדּוֹ וְאִמָּתוֹ וְשׁוֹרְוֹ וַחֲמֹרֹוֹ וְכָל אֲשֶׁר
לְרֶעֶךָ:

דברים, ה', 18

יְהוָה
וְלֹא
וְלֹא
תַחֲמֹד אִשֶּׁת רֶעֶךָ
תַתְּאֶוֶה בֵּית רֶעֶךָ שָׂדֵהוּ וְעַבְדּוֹ וְאִמָּתוֹ וְשׁוֹרְוֹ וַחֲמֹרֹוֹ וְכָל אֲשֶׁר
לְרֶעֶךָ:

- א. (1) בשני הפסוקים שלפניך יש איסור לחמוד. יש המוצאים שוני בין איסור זה ובין הדיברות האחרים. מהו השוני? (4 נקודות)
- (2) קרא את דברי מ' ויינפלד שלפניך על הדיבר "לא תחמד".
- "מנסחי הדיבר [...] ראו ברצון ובפעולה יחידה שלמה אחת, שהיבטיה השונים משולבים ואחוזים זה בזה בקשר פנימי עמוק. המעשה אינו אלא גילום מוחשי של הרצון או של הצורך".
- (מ' ויינפלד, עשרת הדיברות וקריאת שמע)
- האם, לדעת ויינפלד, יש שוני בין הדיבר בפסוקים אלה ובין הדיברות האחרים? הסבר את עמדתו. (6 נקודות)
- ב. יש הטוענים שספר דברים מעניק תשומת לב מיוחדת למעמד החוקי של האישה. בסס טענה זו על השוואה בין שני נוסחי הדיבר בפסוקים שלפניך. (4 נקודות)

18. קרא שמות, כ"ג, 8; דברים, ט"ז, 19.

שמות, כ"ג, 8

ח וְשָׂחָד לֹא תִקַּח כִּי הַשָּׂחָד יַעֲוֶה פְּקוּחִים וַיִּסְלַף דְּבָרֵי
צְדִיקִים:

דברים, ט"ז, 19

יט לֹא־תִטֶּה מִשְׁפָּט לֹא תִכִּיר פָּנִים וְלֹא־תִקַּח
שָׂחָד כִּי הַשָּׂחָד יַעֲוֶה עֵינֵי חֲכָמִים וַיִּסְלַף דְּבָרֵי צְדִיקִים:

- א. אל מי מופנה האיסור לקחת שוחד, הנזכר בפסוקים אלה? הסבר את הנימוקים לאיסור זה. בסס את דבריך על שני הכתובים. (6 נקודות)
- ב. קרא את שני הקטעים שלפניך מן התלמוד הבבלי (מסכת כתובות, דף ק"ה, עמוד ב'), הדנים באיסור לקחת שוחד.

- (1) "אמר רבא: מה טעמו של איסור שוחד? כיוון שמקבל שוחד ממנו התקרבה דעתו אליו ונעשה כגופו[...]. מה הוא לשון שוחד – שהוא חד [= אחד] עם הנידון".
לדעת רבא, מדוע אסור לקחת שוחד? הסבר את הביסוס הלשוני לדעה זו בקטע התלמוד שלפניך. (4 נקודות)
- (2) "שנו חכמים: 'ושוחד לא תקח' – אינו צריך לומר שוחד ממון, אלא אפילו שוחד דברים נמי [= גם כן] אסור".
ציין והסבר את שני סוגי השוחד הנזכרים בקטע התלמוד שלפניך. (4 נקודות)

נושא בחירה: "המאבק לחברה מוסרית – ערך מרכזי בנבואה"

ענה על אחת מהשאלות 19-20.

19. קרא ישעיה, ה', 17-8; עמוס, ו', 7-1.

ישעיה, ה', 17-8

הוּי מְגִיעֵי בֵּית בְּבֵית שְׂדֵה בְּשֵׂדָה ח
יִקְרִיבוּ עַד אָפֶס מְקוֹם וְהוֹשְׁבֹתֶם לְבִדְכֶם בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:
ט בְּאֶזְנֵי הָעֵצִים עֲבָאוֹת אִם-לֹא פָתִים רַבִּים לְשִׁמְהָ יִהְיוּ גְדֻלִּים
י וְטוֹבִים מֵאִין יוֹשֵׁב: כִּי עֲשֹׂתָ צְמִיד־כָּרֶם יַעֲשֶׂה בֵּת אַחַת
יא וְזֶרַע חֲמֹר יַעֲשֶׂה אֵיפָה: הוּי מְשִׁכִּימִי בַּבֶּקֶר
יב שֶׁכֶר יִרְדְּפוּ מֵאַחֲרֵי בִנְשֵׁי יִין יְדֻלִּיקֶם: וְהָיָה כְּגֹר וְנָבֵל תֶּף
וְחָלִיל וַיִּין מִשְׁתֵּיהֶם וְאֵת פֶּעַל הָעֵצִים לֹא יִבִּיטוּ וּמַעֲשֵׂה יָדָיו
יג לֹא רָאוּ: לָכֵן גָּלָה עָמִי מִבְּלִי-דַעַת וּכְבוֹדוֹ מִתִּי רָעַב וְהִמּוֹנוֹ
יד צָחָה צִמָּא: לָכֵן הִרְחִיבָה שְׂאוֹל נַפְשָׁהּ וּפְעָרָה פִּיהָ לְבָלִי-
טו חֶק וַיִּרְדֵּה הַדֶּרֶה וְהִמּוֹנָהּ וּשְׂאוֹנָהּ וְעָלוּ בָּהּ: וַיִּשַׁח אָדָם
טז וַיִּשְׁפֹּל-אִישׁ וְעֵינָיו גְּבִהִים תִּשְׁפֹּלְנָה: וַיִּגְבַּהּ הָעֵצִים עֲבָאוֹת
יז בְּמִשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בַּצִּדְקָה: וְרָעוּ כְּבָשִׁים כְּדַבְּרָם
וְחִרְבוֹת מַחִים גָּרִים יֵאָכְלוּ:

עמוס, ו', 7-1

א הוּי הַשְּׂאֲנָנִים בְּצִיּוֹן וְהַבִּטְחִים
ב בְּהַר שְׁמֵרוֹן נִקְבְּלִי רֵאשִׁית הַגִּזְוִים וּבָאוּ לָהֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל:
ג עָבְרוּ כְּלָנָה וְרָאוּ וּלְכוּ מִשֶּׁם חֶמֶת רַבָּה וּרְדּוּ גֵת-פְּלִשְׁתִּים
ד הַטוֹבִים מִן-הַמְּמַלְכוֹת הָאֵלֶּה אִם-רַב גְּבוּלָם מִגְּבֻלְכֶם:
ה הַמְּנַדִּים לְיוֹם רַע וְתִגְשׁוּן שַׁבַּת חֶמֶם: הַשֹּׁכְבִים עַל-מִטּוֹת
ו שֵׁן וְסֹרְחִים עַל-עֲרֻשֹׁתָם וְאֹכְלִים פָּרִים מִצֶּאֱזָן וְעֹגְלִים מִתּוֹךְ
ז מִרְבֶּק: הַפֹּדֵטִים עַל-פִּי הַנָּבֵל כְּדוֹיֵד חֲשָׁבוּ לָהֶם כְּלִי-שִׁיר:
ח הַשֹּׁתִים בְּמִזְרְקֵי יִין וְרֵאשִׁית שְׂמָנִים יִמְשְׁחוּ וְלֹא נָחְלוּ עַל-
ט שֶׁכֶר יוֹסֵף: לָכֵן עֲתָה יִגְלוּ בְּרֹאשׁ גָּלִים וְסֹר מְרִיזֵת סְרוּחִים:

א. קרא את שני הקטעים שלפניך.

- (1) בשני הקטעים הנביאים מפנים האשמות כלפי חוטאים מקרב העם.
הסבר האשמה אחת מכל קטע (סה"כ – שתי האשמות). (4 נקודות)
- (2) בכל קטע, ציין עונש המבוסס על העיקרון של "מידה כנגד מידה" שיוטל על החוטאים, והסבר עונש זה. בסס את דבריך על כל אחד מהכתובים.
(6 נקודות)

ב. קרא **עמוס**, ו', 6.

- הרב יוסף קרא מפרש את המילים "ולא נָחֳלוּ עַל שִׁבְרֵי יוֹסֵף" כך:
"אינם משימים ללבבם לְהַחֲלוֹת (=להצטער) על השבר הבא על יוסף ועשרת השבטים".
על פי פירוש זה, לאיזה מאורע היסטורי מכוון הצירוף "שבר יוסף"? (4 נקודות)

20. קרא עמוס, ה', 25-21; מיכה, ו', 8-1.

עמוס, ה', 25-21

כא שְׁנֵאתִי מֵאֶסְתִּי חַיִּיכֶם וְלֹא אֲרִיחַ בְּעֵצְרֵיכֶם: כִּי אֲסִתֶּעֱלוּ-
 לִי עֲלוֹת וּמִנְחֹתֵיכֶם לֹא אֲרַעֶה וְשִׁלְשָׁם מְרִיאֵיכֶם לֹא אֶבִּיט:
 כב הִסֵּר מֵעָלַי הַמֶּזֶן שְׂרִיד וְזִמְרַת נְבִלֶיךָ לֹא אֶשְׁמַע: וַיִּגַּל בְּמִים
 כה מִשְׁפָּט וַיִּדְרֹקָה בְּנַחַל אֵיתָן: הַזִּבְחִים וּמִנְחָהּ הַגִּשְׁתֶּם-לִי
 בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה בֵּית יִשְׂרָאֵל:

מיכה, ו', 8-1

א שְׁמַעוּ-נָא אֶת אֲשֶׁר-יְהִי אִמְרֵי קוֹם
 ב רִיב אֶת-הַהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלֶךָ: שְׁמַעוּ הָרִים אֶת-
 ג רִיב יְהִי וְהָאֲתָנִים מִסְדֵּי אֲרֶץ כִּי רִיב לַיהוָה עַם-עַמּוֹ וְעַם-
 ד יִשְׂרָאֵל יִתְנַפֵּחַ: עַמִּי מִה-עָשִׂיתִי לָךְ וּמִה הִלַּאתִיךָ עֲנֵה בִּי:
 ה כִּי הֶעֱלֵתִיךָ מֵאֲרֶץ מִצְרַיִם וּמִבְּרִית עֲבָדִים פָּדִיתִיךָ וְאֶשְׁלַח
 ו לְפָנֶיךָ אֶת-מֹשֶׁה אֶהְרֹן וּמִרְיָם: עַמִּי וְכֹרֶנָּה מִה-יַעֲזֵב בְּלֶקַח
 ז מֶלֶךְ מוֹאָב וּמִה-עֲנֵה אֹתוֹ בְּלֹעַם בֶּן-בָּעֹזֶר מִן-הַשְּׁטִיט עַד-
 ח הַגִּלְגָּל לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת יְהִי: בְּמַה אֶקְדָּם יְהִי אֶפְרַיִם
 ט לֵאלֹהֵי מְרוֹם הָאֶקְדָּמְנוּ בְּעוֹלוֹת בַּעַגְלִים בְּגִי שָׁנָה: הִירָעָה
 י הַיְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים בְּרַב־בֹּת נַחֲלֵי-שֶׁמֶן הָאֲתָן בְּכוּרֵי פִשְׁעֵי
 יא פָּרִי בִטְנֵי חֲטָאֹת נִפְשֵׁי: הִגִּיד לָךְ אֲדָם מִה-טוֹב וּמִה-יְהִי
 יב דוֹרֵשׁ מִמֶּךָ כִּי אֲסִי-עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהִצַּנֵּעַ לִכְתּוֹב
 יג עַם-אֱלֹהֶיךָ:

א. קרא את שני הקטעים שלפניך.

מהי הדרישה המשותפת של שני הנביאים? בסס את דבריך על דוגמה מכל קטע

(סה"כ – שתי דוגמאות). (4 נקודות)

ב. קרא מיכה, ו', 8-1.

(1) בקטע זה נזכר הריב של ה' עם עם ישראל. הסבר את הסיבה לריב הזה.

בסס את דבריך על הכתוב. (6 נקודות)

(2) מהו תפקיד ההרים ומוסדי הארץ בריב זה? (4 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
 אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך